

T-217/03. és T-245/03. sz. egyesített ügyek

Fédération nationale de la coopération bétail et viande (FNCBV) és társai

kontra

az Európai Közösségek Bizottsága

„Verseny – Az EK 81. cikk (1) bekezdése – Marha- és borjúhús – A behozatal felfüggesztése – Szakszervezeti árszabás rögzítése – 26. rendelet – Vállalkozások társulásai – Versenykorlátozás – Szakszervezeti intézkedés – A tagállamok közötti kereskedelem érintettsége – Indokolási kötelezettség – Bírságkiszabási iránymutatás – Az arányosság elve – A jogsértés súlya és időtartama – Súlyosító és enyhítő körülmények – A szankciók halmozásának tilalma – Védelemhez való jog”

Az Elsőfokú Bíróság ítélete (első tanács), 2006. december 13. II - 5000

Az ítélet összefoglalása

1. *Verseny – Közösségi szabályok – Vállalkozások társulásai – Fogalom (EK 81. cikk, (1) bekezdés)*

2. *Verseny – Közösségi szabályok – Vállalkozások társulásai – Fogalom*
(EK 81. cikk, (1) bekezdés)
3. *Verseny – Kartellek – A tagállamok közötti kereskedelem érintettsége*
(EK 81. cikk, (1) bekezdés)
4. *Verseny – Kartellek – Versenytorzítás – Árrögzítés*
(EK 81. cikk, (1) bekezdés)
5. *Verseny – Kartellek – Tílalom – A kartell létrejöttének nemzeti jogi kerete*
(EK 81. cikk)
6. *Verseny – Közösségi szabályok – Tárgyi hatály*
(EK 81. cikk)
7. *Mezőgazdaság – Versenyszabályok – 26. rendelet*
(EK 33. cikk, EK 36. cikk és EK 81. cikk, (1) bekezdés; 26. tanácsi rendelet, 2. cikk, (1) bekezdés)
8. *Verseny – Közigazgatási eljárás – Kifogásközlés – Szükséges tartalom*
(17. tanácsi rendelet; 99/63 bizottsági rendelet, 4. cikk)
9. *Verseny – Bíróságok – Összeg – Meghatározás*
(EK 253. cikk; 17. tanácsi rendelet, 15. cikk, (2) bekezdés)
10. *Jogellenességi kifogás – Terjedelem – Jogi aktus, amelynek jogellenességére hivatkozni lehet*
(EK 241. cikk; 98/C 9/03 bizottsági közlemény)
11. *Verseny – Bíróságok – Összeg – Meghatározás*
(EK 81. cikk, (1) bekezdés; 17. tanácsi rendelet, 15. cikk, (2) bekezdés)

12. *Verseny – Bírságok – Összeg – Meghatározás – Maximális összeg
(17. tanácsi rendelet, 15. cikk, (2) bekezdés)*
13. *Verseny – Bírságok – Összeg – Meghatározás – Szempontok – A jogsértés időtartama
(EK 81. cikk, (1) bekezdés; 98/C 9/03 bizottsági közlemény)*
14. *Verseny – Bírságok – Összeg – Meghatározás – Szempontok – A jogsértés súlya – Súlyosító körülmények
(17. tanácsi rendelet, 15. cikk, (2) bekezdés)*
15. *Verseny – Bírságok – Összeg – Meghatározás – Maximális összeg
(17. tanácsi rendelet, 15. cikk, (2) bekezdés)*
16. *Verseny – Bírságok – Ugyanazon vállalkozást szankcionáló, illetve felelőségének hiányát megállapító, meg nem támadható bizottsági határozatot követően elfogadott, jogsértést megállapító bizottsági határozat
(17. tanácsi rendelet, 15. cikk)*
17. *Verseny – Bírságok – Összeg – A Bizottság mérlegelési jogköre – Bíróági felülvizsgálat – Korlátlan felülvizsgálati jogkör*

1. Az EK 81. cikk (1) bekezdését alkalmazni kell a társulásokra is, amennyiben saját vagy tagvállalkozásaik tevékenysége olyan hatások kiváltására irányul, amelyet az említett rendelkezés büntetni rendel. E rendelkezés célját figyelembe véve a vállalkozások társulásának fogalmát úgy kell értelmezni, hogy azt olyan társulásokra is alkalmazni kell, amelyek maguk is vállalkozások társulásaiból állnak.

e rendelkezés hatálya alá eszen, nem kell, hogy az érintett társulások képesek legyenek kikényszeríteni tagjaiktól a megállapodásból rájuk háruló kötelezettségek végrehajtását.

(vö. 49., 89. pont)

Ahhoz, hogy valamely vállalkozások társulásai között létrejött megállapodás

2. A versenyjogban a vállalkozás fogalma minden gazdasági tevékenységet folytató jogalanyra kiterjed, függetlenül azok

jogállásától és finanszírozási módjától. Minden olyan tevékenység gazdasági tevékenységnek minősül, amely áruk vagy szolgáltatások adott piacon történő kínálatával jár.

A mezőgazdasági termelők tevékenysége – akár növénytermesztők, akár állattenyésztők – egyértelműen gazdasági jellegű. Ugyanis e vállalkozók árukat termelnek, amelyeket ellenérték fejében eladásra kínálnak. A mezőgazdasági termelők következőképpen az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében vállalkozásoknak tekintendők.

Ennélfogva az e vállalkozókat tömörítő és képviselő szakszervezetek és a szakszervezeteket tömörítő szövetségek a fenti rendelkezés értelmében vállalkozások társulásainak minősíthetők.

Ezt a megállapítást nem cáfolhatja azon tény, hogy a helyi szakszervezetekbe a mezőgazdasági termelők házastársai is beléphetnek. Először is valószínű, hogy a valamely helyi mezőgazdasági szakszervezet tagjai közé tartozó növénytermesztők, illetve állattenyésztők házastársai is részt vesznek a családi vállalkozás feladataiban. Másodsorú mindenesetre az a körülmény, hogy a vállalkozások társu-

lásába olyan személyek, illetve jogalanyok is beléphetnek, amelyek/akik nem minősülnek vállalkozásnak, nem elegendő ahhoz, hogy a társulást az EK 81. cikk (1) bekezdése szempontjából e jellemzőjétől megfossza. Ugyanígy nem fogadható el azon érv, miszerint valamely vállalkozás társasági formában való működése esetén nem e társaság lép be képviselője útján a szakszervezetbe, hanem a tagok mindegyike egyenként. A vállalkozás minősítésének szempontjából ugyanis nem a vállalkozás jogállásának, illetve formájának van jelentősége, hanem az általa és a tagjai által folytatott tevékenységnek.

(vö. 52–55. pont)

3. Az EK 81. cikk (1) bekezdése csak azokra a megállapodásokra alkalmazandó, amelyek hatással lehetnek a tagállamok közötti kereskedelemre. Ahhoz, hogy egy vállalkozások között létrejött megállapodás alkalmas legyen arra, hogy a tagállamok közötti kereskedelmet befolyásolja, lehetővé kell tennie, hogy jogi és ténybeli elemek összessége alapján kellő valószínűséggel előre lehessen látni, hogy a tagállamok közötti kereskedelmi forgalomra közvetlenül vagy közvetve, ténylegesen vagy potenciálisan, hatást gyakorolhat oly módon, hogy az alkalmas a tagállamok közötti egységes piac célkitűzései elérésének akadályozására.

Amennyiben a jogsértés, amelyben a vállalkozás vagy vállalkozások társulása részt vett, hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre, a Bizottság nem köteles bizonyítani, hogy e vállalkozás vagy vállalkozások társulása egyéni részvétele hatással volt-e a közösségen belüli kereskedelemre.

Egyébiránt azok a versenykorlátozó magatartások, amelyek egy tagállam egész területére kiterjednek, jellegüknek fogva olyan hatást gyakorolnak, amely erősíti a piacok nemzeti alapú széttörődését, és ezáltal gátolja a Szerződés által megvalósítani szándékozott gazdasági integrációt. Végül, minthogy a piac nyitott más tagállamok gazdasági szereplői által nyújtott szolgáltatások előtt, a nemzeti árkartell tagjai csak akkor tarthatják meg piaci részesedésüket, ha megvédik magukat a külföldi versenytől.

(vö. 63., 66–67. pont)

4. Az EK 81. cikk (1) bekezdésének a) pontja kifejezetten úgy rendelkezik, hogy a beszerzési vagy eladási árak, illetve bármely egyéb üzleti feltétel közvetlen vagy közvetett rögzítésére

irányuló intézkedések versenykorlátozásnak minősülnek. Az árrögzítés egyértelmű versenykorlátozásnak minősül.

A mezőgazdasági vállalkozók szövetségei, valamint a vágóhidakat képviselő szövetségek között létrejött, bizonyos kategóriájú tehének tekintetében minimálárakat rögzítő, és az árakat az érintett piacokon tevékenységet végző piaci szereplők összessége tekintetében kötelezővé tevő megállapodásnak jellegénél fogva az a célja, hogy e piacokon korlátozza a szabad versenyt, különösen az állattenyésztők és a vágóhidak kereskedelmi tárgyalási mozgásterének korlátozásával, valamint az árak érintett piacokon való kialakulásának torzításával.

Ezt a megállapítást nem cáfolhatja azon érv, miszerint a mezőgazdasági piacok olyan szabályozott piacok, ahol a versenyszabályok nem alkalmazhatók teljes mértékben, és ahol az árak alakulása gyakran nem felel meg a kereslet és kínálat szabad versenyének. Az bizonyos, hogy a mezőgazdasági ágazat rendelkezik bizonyos sajátosságokkal, továbbá igen részletes, és sokszor intervencionista szabályozás vonatkozik rá. Mindemellett a közösségi versenyszabályok a mezőgazdasági termékek piacaira

is alkalmazandóak, még ha e piacok sajátos helyzetének figyelembevétele végett léteznek is bizonyos kivételek.

versenyszabályokba ütköző magatartást folytassanak, illetve hogy a nemzeti vagy közösségi hatóságoknak járó előjogokat vindikáljanak maguknak annak érdekében, hogy a hatóságok intézkedéseit saját intézkedéseikkel helyettesítsék.

Ezen túlmenően az a pusztán tény, hogy a minimálárakat a nyilvános intervenciók árakra való hivatkozással rögzítették, nem szünteti meg a szóban forgó megállapodás korlátozó jellegét. A nyilvános intervenciók árakra való hivatkozástól a minimál árszabás célja – amely meghatározott piaci ár közvetlen és mesterséges rögzítéséből, illetve e rendszernek a többletkínálat által jellemzett piacoknak az áruk bizonyos részének kivonása útján történő egyensúlyba állítását célul kitűző mezőgazdasági közös piacszervezések különböző támogatási és intervenciók mechanizmusaihoz hasonló árrendszer kialakításából áll – még versenyellenes.

Ugyanígy az a körülmény, hogy a vállalkozások ismert versenyellenes magatartását a nemzeti hatóságok elősegítették, sőt esetleg ösztönözték, semmilyen jelentőséggel sem bír az EK 81. cikk alkalmazásának szempontjából. Végül a valamely ágazatot sújtó válság önmagában nem zárhatja ki az EK 81. cikk (1) bekezdésének alkalmazását.

(vö. 90–92. pont)

(vö. 83., 85–87. pont)

5. Az EK 81. cikk által tiltott vállalkozások közötti megállapodások létrejöttének jogi kerete, valamint e keret nemzeti jogrendszerek általi jogi minősítése egyáltalán nem befolyásolja a közösségi versenyszabályok alkalmazhatóságát. Ezen túlmenően egy bizonyos ágazat problémáival kapcsolatos állami intézkedések állítólagos hiánya nem indokolja, hogy a magánszektor érintett szereplői
6. A szociális partnerek között foglalkoztatási és munkakörülmények javítását célzó intézkedések kialakítása érdekében a kollektív tárgyalások keretében kötött megállapodásokra – jellegükre és céljukra való tekintettel – nem vonatkozik az EK 81. cikk (1) bekezdése. Mindazonáltal a mezőgazdasági termelők szakszervezeteinek szövetségei, valamint a vágóhidakat üzemeltetők szövetségei között kötött megállapodások tekintetében, amelyeknek célja a szarvasmarhák

vágóhidak általi minimum felvásárlási árának rögzítése, valamint a szarvasmarhahús behozatalának felfüggesztése, nem lehet arra hivatkozni, hogy e megállapodások nem tartoznak az EK 81. cikkben meghatározott tilalmak hatálya alá.

tettel van e célkitűzések néha nagyon eltérő jellegére, a Bizottság megkísérelheti azokat összeegyeztetni. Végül, e mentesség alkalmazása céljából az egyes intézkedések csak akkor tekinthetők a közös agrárpolitika célkitűzései megvalósításához szükségesnek, ha azok árnyosak.

(vö. 98–100. pont)

(vö. 197–199., 208. pont)

7. A hatékony verseny fenntartása a mezőgazdasági termékek piacán a közös agrárpolitika célkitűzéseinek részét képezi. Igaz ugyan, hogy az EK 36. cikk a Tanácsot bírta meg annak a mértéknek meghatározásával, amelyben mértékben a versenyszabályok ezen termékek piacán kialakuló sajátos helyzet figyelembevétele érdekében a mezőgazdasági termékek termelésére és kereskedelmére vonatkoznak, mindemellett e rendelkezés azt az elvet fogalmazza meg, hogy a közösségi versenyjogi szabályokat alkalmazni kell a mezőgazdasági ágazatra.

8. A védelemhez való jog tiszteletben tartása minden olyan eljárásban, amely szankció, különösen bírság kiszabásához vezethet, a közösségi jog alapelvét képezi, amelyet a közigazgatási eljárás során is biztosítani kell. Ezen elv alkalmazásában a kifogásközlés lényeges eljárási biztosítékot képez. A kifogásközlésnek világosan fel kell tüntetnie minden olyan lényeges bizonyítékot, amelyre a Bizottság az eljárás e szakaszában támaszkodik.

A 26. rendelet 2. cikkének (1) bekezdése olyan eltérést tartalmaz, amely előírja, hogy az EK 81. cikk (1) bekezdése nem alkalmazható a közös agrárpolitika célkitűzései megvalósításához szükséges megállapodásokra, döntésekre és gyakorlatokra, megszorítóan kell értelmezni. Egyébiránt e rendelkezés csupán akkor alkalmazható, ha az érintett megállapodás az EK 33. cikkben foglalt összes célkitűzést előmozdítja, miközben tekin-

Amennyiben a Bizottság kifogásközlésében kifejezetten feltünteti, hogy meg fogja vizsgálni, hogy az érintett vállalkozásokkal szemben helye van-e bírság kiszabásának, valamint feltünteti azokat

a fő ténybeli és jogi bizonyítékokat – mint például a feltételezett jogsértés súlya és időtartama –, amelyek bírság kiszabásához vezethetnek, valamint hogy e jogsértést „szándékosan vagy gondatlanul” követték-e el, teljesíti a vállalkozások meghallgatáshoz való jogának tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettségét. Ezzel tudomásukra hozza azokat a bizonyítékokat, amelyek alapján nemcsak hogy a jogsértés megállapításával szemben, hanem a bírság velük szembeni megállapításával kapcsolatosan is védekezhetnek.

A tervezett bírságok mértékének jelzése – amikor a vállalkozások még nincsenek abban a helyzetben, hogy az ellenük felhozott kifogásokkal szemben benyújtsák észrevételeiket – a Bizottság határozatának nem megfelelő előrevetítéséhez vezetne. Ezért szükségszerűen, ha a Bizottság a kifogásközlésben a végleges határozatban esetlegesen kiszabandó bírságonkénti 10%-os felső határt említi, ugyancsak a határozat nem megfelelő előrevetítését idézi elő.

(vö. 217–218., 222. pont)

rülmények hiányában nem feltétlenül köteles kifejezetten megindokolnia az érintett vállalkozás forgalma 10%-a felső határának betartását. A vállalkozásnak ismernie kell mind a hivatkozott jogszabályi felső határ létezését, mind forgalmának konkrét összegét, ennélfogva akár a szankciót kiszabó határozatban szereplő bármilyen indokolás hiányában is meg tudja ítélni, hogy a vele szemben kiszabott bírság a 10%-os felső határt túllépi-e.

Ezzel szemben amennyiben a Bizottság vállalkozások társulásával szemben hoz szankciót, és a társulás összes tagjának, vagy a tagok egy részének összesített forgalma alapján ellenőrzi a forgalom 10%-os felső határának betartását, ezt határozatában kifejezetten fel kell tüntetnie, és ki kell fejtenie azon indokokat, amelyek a tagok forgalmának figyelembevételét indokolják. Ezen indokolás hiányában az érdekeltnek nem áll módjukban megismerni e határozat indokolását, és nem is tudják ellenőrizni, hogy a Bizottság az adott ügyben a jogszabály által meghatározott felső határt betartotta-e.

(vö. 238–239. pont)

9. Amennyiben a Bizottság a jogsértést elkövető vállalkozással szemben külön szab ki bírságot, különleges kö-

10. Noha nem a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján

kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatás az adott gazdasági szereplőre kiszabott bírságot megállapító határozat jogalapja – mivel a határozat a 17. rendeleten alapul –, általános és elvont módon az iránymutatás határozza meg azt a módszert, amelyet a Bizottság a bírságok összegének meghatározása érdekében alkalmazott. Következésképpen a jelen ügyben közvetlen kapcsolat áll fenn e határozat és az iránymutatás között, ezért ez utóbbival szemben jogellenességi kifogásnak van helye.

Mindenesetre mivel az iránymutatás által előírt átalányösszegek csak jelzésértékűek, önmagában belőlük nem következik az arányosság elvének megsértése.

(vö. 252–253. pont)

(vö. 250. pont)

11. Az árkartell vagy a nemzeti piacokra való széttördeleésre vonatkozó kartell már jellegüknél fogva is különösen súlyos jogsértésnek minősülnek. Következésképpen a Bizottság azzal, hogy a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatás 1.A. pontjában kijelentette, hogy ezek a típusú jogsértések különösen súlyos jogsértésnek minősülnek, amelyek tekintetében 20 millió euróban határozta meg a bírság kiinduló összegét, nem sértette meg az arányosság elvét.

12. Mivel a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a Bizottság a jogsértésben részt vevő egyes vállalkozások megelőző éves üzleti forgalmának 10%-át meg nem haladó bírságot szabhat ki, ezzel csupán azt írja elő, hogy a Bizottság – függetlenül a jogsértés súlyának és időtartamának figyelembevételére szolgáló közbenső számításoktól – csökkentse az egyes vállalkozásokra kiszabott bírság végleges összegét, amennyiben az meghaladja forgalmának 10%-át. Következésképpen a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése nem tiltja meg a Bizottságnak, hogy a bírság kiszámításának során az érintett vállalkozás forgalmának 10%-át túllépő közbenső összegre hivatkozzon, feltéve hogy az e vállalkozással szemben véglegesen kiszabott bírság összege nem lépi túl a hivatkozott felső határt. Ez a megállapítás vonatkozik ugyanebben

a rendelkezésben meghatározott egymillió eurós összegre is.

(vö. 255. pont)

vállalkozások társulásait annak megszüntetésére, illetve amennyiben e kartelltagok erőszakkal éltek annak érdekében, hogy rávegyék valamelyik felet e megállapodás elfogadására, vagy hogy a megállapodás alkalmazását ellenőrizni tudják, olyan súlyosító körülménynek minősül, amelyet a Bizottság az EK 81. cikk alapján kiszabandó bírság összegének növelése tekintetében figyelembe vehet.

13. A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatás 1. B. pontjának fényében, amely előírja, hogy a jogsértés időtartama a bírságnak a jogsértés súlya függvényében megállapított összegéhez képest a bírság összegének esetleges további növelését eredményezheti, úgy tűnik, hogy a jogsértés különösen rövid – vagyis egy év alatti – időtartama csupán azt indokolja, hogy a Bizottság ne növelje semmilyen további összeggel a jogsértés súlya alapján meghatározott összeget. Az a körülmény, hogy valamely jogsértés nagyon rövid ideig állt fenn, egyáltalán nem vonja kétségbe az EK 81. cikk (1) bekezdésének megsértését.

(vö. 134., 257–258. pont)

(vö. 271., 278–289. pont)

15. A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése nem tiltja meg, hogy a Bizottság egymillió eurónál magasabb összegű bírságot szabjon ki olyan társulásokkal szemben, amelyek állítólag nem valósítanak meg forgalmat. A 15. cikk (2) bekezdésében általánosan használt „jogsértés” kifejezés, amely megkülönböztetés nélkül jelenti a megállapodásokat, az összehangolt magatartásokat, illetve a vállalkozások társulásainak döntéseit, azt jelzi, hogy az e rendelkezés által meghatározott felső határok ugyanolyan módon alkalmazandók a megállapodásokra, mint az összehangolt magatartásokra vagy a vállalkozások társulásainak döntéseire. Amennyiben a vállalkozások társulásának nincs saját gazdasági tevékenysége, vagy amennyiben forgalma nem fejezi ki azon befolyás mértékét, amelyet e társulás gyakorolhat a piacra, a Bizottság bizonyos feltételek mellett figyelembe veheti e társulás forgalmát a vele szemben kiszabható bírság legmagasabb összegének kiszámítása érdekében.

14. Ha valamely kartell tagjai e kartell titokban folytatják azt követően, hogy a Bizottság felhívta az abban részt vevő

Habár ebben a rendelkezésben a vállalkozás forgalmára vonatkozó egyetlen kifejezett utalás az egymillió eurót meghaladó összegű bírság felső határára vonatkozik, a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatás – amelyet a Bizottság magára nézve kötelezőnek ismert el – 5. pontjának a) alpontja kimondja, hogy a bírságnak az iránymutatás 1–3. pontjában meghatározott módszerrel kiszámított végösszege a 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésének megfelelően semmi esetre sem haladhatja meg a vállalkozások világméretű forgalmának 10%-át. Ennélfogva a forgalom 10%-ának felső határát a jelen ügyben még az egymillió euro alatti összegű bírság esetében is be kell tartani.

Egyébiránt a forgalom 10%-os felső határát a megállapodásokban és összehangolt magatartásban részt vevő minden egyes vállalkozás, vagy a vállalkozások társulása vállalkozástagjainak összessége által megvalósított forgalom alapján kell kiszámítani, feltéve hogy belső szabályzata értelmében e társulás kötelezheti tagjait. Az a lehetőség, hogy a vállalkozások társulása vállalkozástagjainak összessége által megvalósított forgalom e tekintetben figyelembe vehető, azzal indokolható, hogy a bírságok összegének rögzítésekor a Bizottság így különösen figyelembe veheti azt, hogy egyes vállalkozások – például méretük, illetve gazdasági erejük miatt, amelyekre vonatkozóan a vállalkozás forgalma jelzésértékű – befolyásolni tudják a versenyt, illetve az e bírságok által

kifejtendő elrettentő hatást. Márpedig a vállalkozások társulásai által a piacra gyakorolható befolyás nem saját forgalmuktól – amely nem jelzi sem méretüket, sem gazdasági erejüket –, hanem éppen tagjaik forgalmától függ, amely e társulások méretére és gazdasági erejére nézve jelzésértékű.

Mindemellett nem kizárt, hogy különleges esetekben a társulás tagjai forgalmának figyelembevételére akkor is lehetőség nyíljon, ha a társulás formálisan nem rendelkezik jogkörrel tagjai kötelezésére, mivel a belső szabályzatában nincs olyan rendelkezés, amely ezt a jogosultságot kimondaná. A Bizottság azon jogosultsága, hogy a szóban forgó jogsértésekkel arányos összegű bírságot szabhasson ki, egyébként veszélybe kerülne, ha a kis forgalommal rendelkező, ám számos vállalkozást tömörítő társulásokkal szemben, amelynek tagjai együttesen jelentős forgalmat valósítanak meg – még ha formálisan azokat nem is kötelezhetik –, csupán korlátozott összegű bírságot lehetne kiszabni, még akkor is, ha e társulások figyelemre méltó befolyást gyakorolnak az érintett piacokra. Ez a körülmény ráadásul ellentétes lenne a közösségi versenyszabályokba ütköző jogsértések elleni szankciók elrettentő ereje biztosításának szükségességével is.

Ennélfogva a társulás belső szabályzatának tagjai kötelezését lehetővé tévő

szabályokon kívüli egyéb különleges körülmények is indokolhatják az érintett vállalkozások társulása tagjai összesített forgalmának figyelembevételét. Különösen olyan esetekről van szó, amikor a társulás által elkövetett jogsértés a tagjai tevékenységére vonatkozik, vagy amikor a kérdéses versenyellenes magatartásokat a társulás közvetlenül tagjai érdekében viszi végbe, ugyanis a társulásnak nincsenek önálló objektív érdekei a tagjaihoz képest. Még ha ezen esetek közül némelyikben fel is merülhet, hogy a Bizottság az érintett társuláson felül esetlegesen az egyes tagvállalkozásokkal szemben is egyéni bírságokat szabjon ki, ez különösen nehéz, sőt lehetetlen, amennyiben a tagok száma ennyire magas.

Ilyen esetekben mindenesetre a vállalkozások társulásai törzstagjai forgalma figyelembevételének lehetőségét főszabály szerint azon tagokra kell korlátozni, amelyek a megtámadott határozatban szankcionált jogsértések által érintett piacokon fejtették ki tevékenységüket.

Végül az a tény, hogy a Bizottság valamely vállalkozások társulása tagjainak forgalmát veszi figyelembe a 10%-os

felső határ meghatározása érdekében, nem jelenti azt, hogy a büntetés e tagokkal szemben kerül kiszabásra, sem önmagában azt, hogy az érintett társulás köteles e büntetés terhét tagjaira hárítani.

(vö. 313–314., 317–319., 325., 343. pont)

16. A *ne bis idem* elve a közösségi jog alapelvét képezi, amelynek tiszteletben tartását a közösségi bíróság biztosítja. A közösségi versenyjog területén ez az elv tiltja, hogy a Bizottság valamely vállalkozást olyan versenyellenes magatartásért szankcionáljon, vagy eljárás alá vonjon, amelyért a Bizottság egy fellebbezés tárgyát nem képező korábbi határozatában már büntetést szabott ki ellene, vagy amellyel kapcsolatban felmentették. A *ne bis idem* elv alkalmazása a tények azonosságának, a jogsértő egységességének és a védett jogi érdek egységességének hármas feltétele teljesülésétől függ. Ez az elv tehát tiltja, ugyanazon személyt ugyanazon jogi érdek védelme miatt többször ítéljék el ugyanazon jogellenes magatartásért. Ezzel szemben ezen elv nem tiltja, hogy a Bizottság ugyanazon jogellenes magatartás tekintetében az abban részt vevő különböző vállalkozások társulásaira

saját részvételük miatt és felelősségük mértékében külön-külön szabjon ki büntetést, még ha az egyik társulás a másik tagjának is számít.

(vö. 340–344. pont)

17. Ugyan a Bizottság a közösségi versenyjogi jogsértések szankcionálására szolgáló bírságok összegének rögzítése során mérlegelési jogkörrel rendelkezik, mindemellett a 17. rendelet 17. cikke szerint az Elsőfokú Bíróság korlátlan felülvizsgálati jogkörrel bír az EK 229. cikk értelmében a Bizottság

bírságot megállapító határozatainak felülvizsgálatára, következésképpen a kirótt bírságot törölheti, csökkentheti vagy emelheti. E korlátlan felülvizsgálati jogkör keretében az Elsőfokú Bíróság többek között módosíthatja a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatás 5. pontjának b) alpontjában meghatározott körülmények címén a Bizottság által valamely vállalkozás, illetve vállalkozások társulásai tekintetében csökkentett bírság összegét.

(vö. 352., 355–361. pont)